

DERS BİLGİ PAKETLERİNDE “DEĞERLENDİRME”

Ders Bilgi Paketlerinde “Değerlendirme” başlığında dönem içerisinde ve dönem sonunda öğrencinin başarısının belirlenmesinde kullanılan ölçme araçlarına yer verilir. Aşağıda, önerilen ölçme araçları literatürde yer alan isimleriyle özetlenmiştir.

Yazılı Yoklama (Açık Uçlu) (Written Test) (Open-Ended Questions): Soruların yazılı olarak verildiği, öğrencilerin cevaplarını yazılı olarak sunduğu türde sınavlardır. Bu sınavda, açık uçlu sorular kullanılarak üst düzey düşünme becerileri ölçülür. “değerlendiriniz, yorumlayınız, açıklayınız, tartışınız, eleştirel biçimde inceleyiniz vb” ifadeler kullanılır. Kısa cevaplı test de yazılı yoklama içinde ele alınabilir. Öğrencinin cevabı bir kelime veya cümle ile belirtmesini gerektiren türde sınavlardır. Yanıtlar kısa ve sınırlıdır. Boşluk doldurma türünde madde tipleri de bu sınıfta ele alınır. Derse ilişkin bilgi, kavram, tanım, ilke, tarih, yer, zaman, formül vb içeren sorular sorulur.

Çoktan Seçmeli Test (Multiple Choice Test): Öğrencinin kendisine sunulan seçenekler içerisinde doğru cevabı işaretlemesini gerektiren türde sınavdır. Bilgi, kavrama, açıklama, karşılaştırma, örneklendirme, analiz etme vb düzeylerinde soru sormaya uygundur. Doğru-yanlış testi de bu kapsamın içine alınmıştır. Öğrencinin kendisine verilen ifadelerin doğru veya yanlış olup olmadığına karar vermesini gerektiren türde sınavlardır. Soruların doğru ve yanlış olarak iki cevap olasılığı vardır. Daha çok bilgi düzeyinde ölçmeler için uygundur, üst düzeyde ölçmeye imkan vermez.

Proje Değerlendirme (Evaluation of a Project): Proje değerlendirme, proje temelli öğrenimin alt yapısını oluşturur. Öğrencinin süreç içerisinde performansını ölçmeye yönelik türde sınavlardır. Özellikle problem çözme, araştırma, akıl yürütme, girişimcilik, derse ilişkin uygulama yapma vb becerilerinin ölçülmesinde tercih edilir. Ödev ve proje çoğu zaman eş anlamlı kullanılsa d, öğrenciye verilen ödevler bu başlık içerisinde ele alınmaz.

Performans Değerlendirme (Performance Evaluation): Herhangi bir problemi çözmeye yönelik yürütülen proje çalışmaları dışında öğrencinin ortaya koyduğu performansların ölçülmesi bu başlıkta ele alınır. Öğrencilerin bir ürün ortaya koyması ve süreç içerisinde performanslarının ölçülmesine dayanır. Derste yapılan sunum, öğrenciye verilen ödev, sahada yapılan uygulama, atölye, laboratuvar çalışmaları, vaka analizi vb bu başlıkta ele alınır.

Gözlem (Observation): Öğretmenin gözlediği önemli, bireysel öğrenci davranışlarının değerlendirmede dikkate alınmasını ifade eder. Derse katılım, derse hazırlıklı gelme, öğrencinin derse devamının değerlendirmeye dahil edilmesi vb özelliklerin ölçülmesi bu başlık altında ele alınır.

Kontrol Listesi (Checklists): Özellikle psiko-motor alanı (beden eğitimi, sanat, laboratuvar uygulamaları vb) ilgilendiren ölçmelerde kullanılır. Örneğin; öğrencinin bir mikroskopu kullanma becerisi ölçülmek isteniyorsa, bu işin gerekli adımlarının kriter olarak belirlenip; öğrenci davranışlarının

gözlemlenerek “evet/hayır, uygun/geliştirilmesi/uygun değil” şeklinde puanlanması yoluyla değerlendirme yapılır.

Ürün Dosyası (Portfolyo): Performans değerlendirmenin belirli aralıklarla, sistemli ve zamana yayılarak yapılan türüdür. Öğrencinin dönem içerisinde gerçekleştirmiş olduğu bütün faaliyetlerin (örneğin; sınıf içi etkinlikler, ödevler, deney raporları, düşünce yazıları, tasarımlar, fotoğraf, resim vb bir dosyada toplanmasını ifade eder. Öğretim elemanı bu dosyalara ilişkin bir değerlendirme formu hazırlar ve öğrencinin derse ilişkin performansını süreç içerisinde değerlendirmiş olur. Özellikle yükseköğretimde kullanılması tavsiye edilen bir ölçme aracıdır. Yaratıcılık, sorumluluk alma, yeni fikirler üretme, girişimcilik vb becerilerin ölçülmesinde kullanılır.

Ölçme Araçları ile Öğrenme Çıktılarının İlişkisi Nasıl Kurulur?

Öğretim elemanı tarafından öğrenme çıktılarının analizi yapılır. Ele alınan her bir öğrenme çıktısı için yeterlilik kazanmış öğrenciden beklenenler ortaya konulur. Aşağıdaki sorular, öğrenme çıktısı analizinde yardımcı olabilir:

- Bu öğrenme çıktısı sonucunda öğrenci ne kazanmış olacak?
- Öğrenci kazanımlarının düzeyi nedir?
 - *Bilgi düzeyinde mi?* (Yazılı yoklama, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru yanlış testi kullanılabilir)
 - *Kavrama düzeyinde mi?* (Yazılı yoklama, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru yanlış testi kullanılabilir)
 - *Uygulama düzeyinde mi?* (Kazanılan bilginin uygulaması Yazılı yoklama, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru yanlış testi ile ölçülebilir. Ancak kastedilen uygulamada şayet öğrencinin performans göstermesi gerekiyorsa; performans görevi, kontrol listesi, gözlem, dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir)
 - *Analiz düzeyinde mi?* (Yazılı yoklama, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, performans görevi, proje, ürün dosyası kullanılabilir)
 - *Değerlendirme düzeyinde mi?* (Yazılı yoklama, performans görevi, ürün dosyası kullanılabilir)
 - *Beceri düzeyinde mi?* (Öğrencinin, uygulama yapmasına imkan verecek performans değerlendirme araçlarından faydalanılır. Performans görevi, proje, ürün dosyası, akran değerlendirme, öz-değerlendirme, gözlem kayıtları, dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir.)

Öğrenme çıktıları ile ölçme araçları ilişkisinin kurulmasında dikkat edilmesi gereken en önemli husus ölçülen özelliğe uygun araç seçmektir. Üst düzey düşünme gerektiren veya beceri kazandırmaya yönelik ifadelere yer verilmişse; bu becerilerin kazanılıp kazanılmadığını ortaya koyabilecek araçlar tercih edilmelidir. Ayrıca değerlendirme süreçlerinin planlanmasında farklı ölçme araçlarının bir arada kullanılması ve öğrencilerin çok yönlü olarak ölçülmesi tavsiye edilir. Ancak bu durum, dersin içeriğine göre planlanmalıdır. Şayet dersin içeriği öğrencinin sadece teorik bilgi kazanmasına uygun ise öğrencinin bilişsel süreçlerinin ölçülmesi ile yetinilebilir.

Değerlendirme süreçlerinin planlanmasında önemli bir konu da ağırlıklandırmadır. Ölçme aracının değerlendirmeye yüzde olarak katkısı öğrenme çıktılarına göre belirlenir. Örneğin, 5 öğrenme çıktısı yazılmış olsun ve bu öğrenme çıktılarından 2 tanesi uygulama, performans ya da beceriye dönük olsun. Bu durumda ders değerlendirmelerinde %40 mutlaka uygulama, performans ya da beceri ölçmesine ayrılmalıdır. Aşağıda iki farklı örnek üzerinde bu durum açıklanmıştır:

Dersin Öğrenme çıktıları	Değerlendirme
<p>ÖÇ1. Eğitim araştırmalarında ulusal ve uluslararası güncel sorunları tartışır.</p> <p>ÖÇ2. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerini uygular.</p> <p>ÖÇ3. Araştırma desen çeşitlerini ayırt eder.</p> <p>ÖÇ4. Araştırma verilerini analiz eder.</p> <p>ÖÇ5. Bilimsel yazım kurallarına uygun rapor yazar.</p>	<p>Kısa cevaplı test (%30)</p> <p>Performans Görevi (%40)</p> <p>Proje (%30)</p>
<p>Öğrencinin bilimsel araştırma kavramlarını bilmesi ve bilimsel araştırma süreçlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilmesi beklenmektedir. Bu amaçla, öğrencinin bilgi düzeyini ölçmek için kısa cevaplı test, bilimsel araştırma makalelerini inceledikleri iki rapordan oluşan performans görevi ve bir araştırma planlamasını gerektiren proje değerlendirmeye yer verilmiştir. Öğrenme çıktıları incelendiğinde %70 uygulamaya dönük olmasına karar verilmiştir.</p>	

Dersin Öğrenme çıktıları	Değerlendirme
<p>ÖÇ1. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili temel kavramları açıklar.</p> <p>ÖÇ2. Ölçme ve değerlendirmenin eğitimdeki önemini değerlendirir.</p>	<p>Kısa cevaplı test (%5)</p> <p>Yazılı yoklama (%10)</p> <p>Çoktan seçmeli test (%30)</p> <p>Performans Görevi (%50)</p> <p>Gözlem kayıtları (%5)</p>

<p>ÖÇ3. Ölçme araçlarının niteliklerini açıklar.</p> <p>ÖÇ4. Ölçme araçlarının özelliklerini analiz eder</p> <p>ÖÇ5. Alanıyla ilgili kazanımına uygun ölçme araçları geliştirir.</p> <p>ÖÇ6. Ölçme sonuçları ile ilgili istatistiksel işlemlerin sonuçlarını yorumlar.</p>	
<p>ÖÇ1, ÖÇ2, ÖÇ3, ÖÇ4 ve ÖÇ6'ya ilişkin bilgi, kavrama düzeyini ölçmek için sınav yapılmıştır. ÖÇ5, ÖÇ6 ve ÖÇ3 için 3 farklı ödev verilmiştir ve bir sunum yaptırılmıştır. Öğrencilerin ders içinde gerçekleştirilen etkinliklere katılımı gözlem kayıtları ile belirlenmiştir. UBYS sisteminde ise; arasınav notu girilirken kısa cevaplı, yazılı yoklama ve iki performans ödevi dikkate alınmıştır. Final notu girilirken ise, çoktan seçmeli test, iki performans ödevi ve gözlem kayıtları dikkate alınmıştır. Arasınav notunun %40, final notunun %60 ağırlıklandırması bu kısımda ele alınmamıştır.</p>	